

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10, 51/11и „Службен весник на Република Северна Македонија“ 96/19 и 110/19), како и врз основа на член 50 став 6 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 161/2019 и 229/20) министерот за образование и наука донесе скратена наставна програма по наставниот предмет *Српски јазик* за III одделение на деветгодишното основното образованиеза учебната 2020/21 година.

1. УВОД

Скраћени наставни програма из наставног предмета *Српски језик* базира се на циљевима/очекиваним резултатима предвиђеним наставним програмом за наставни предмет који се редовно реализује сагласно утврђеном наставном плану.

Скраћеним програмом утврђују се одређене програмске области и наставне јединице које треба да се реализују за 159 наставних дана, при чему се води рачуна о предвиђеном недељном фонду часова утврђеном редовним програмом, 6 часова недељно, односно укупно 192 часа.

Наставник се при планирању и реализацији наставних јединица руководи циљевима/очекиваним резултатима, одређеним појмовима, методама и активностима утврђеним редовним наставним програмом.

Скраћени наставни програм из наставног предмета *Српски језик* за трећи разред реализује се школске 2020/2021. године.

2. Прелед тема и наставних јединица

ТЕМА: ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ – латинице (64 часа)

1. Учимо латиницу: Азбука (српска ћирилица и српска латиница) Иста и слична слова: А, Е, О, Ј, К,
2. Учимо латиницу: Мm и Ii
3. Учимо латиницу: Nn и Ss
4. Учимо латиницу: Tt и Vv
5. Учимо латиницу: Вежбе за читање и писање
6. Учимо латиницу: Диктат „Јесен“
7. Учимо латиницу: Dd и Pp
8. Учимо латиницу: Вежбе са наученим словима
9. Учимо латиницу: Li и Uu
10. Учимо латиницу: Rr и Bb
11. Учимо латиницу: Вежбе са преписивањем
12. Учимо латиницу: Диктат са наученим словима
13. Учимо латиницу: Gg и Zz
14. Вежбе са читањем текста
15. Учимо латиницу: Вежбе са преписивањем са латинице на ћирилицу
16. Учимо латиницу: Zz и Ss (Жж, Шш)
17. Учимо латиницу: Cc и Čč (Цц, Чч)
18. Вежбе за читање и писање латиницом
19. Учимо латиницу: Gg и Nj nj (Ѓ ѓ, Њ њ)
20. Вежбе за читање и писање латиничним словима
21. Учимо латиницу: Lj lj и Ff
22. Учимо латиницу: Вежбе са преписивањем текста са ћирилице на латиницу
23. Учимо латиницу: Вежбе са писањем
24. Учимо латиницу: диктат
25. Учимо латиницу: Hh и Dz dz
26. Учимо латиницу: Dz dz
27. Учимо латиницу: Читање текста
28. Учимо латиницу: Вежбе са преписивањем текста са ћирилице на латиницу
29. Учимо латиницу: Македонска писана (А, Е, Ј, О, К, К)
30. Учимо писану латиницу: Мm, Тt
31. Учимо писану латинацу: Вежбе са наученим словима
32. Учимо писану латинацу: Вежбе са писањем научених слова
33. Учимо писану латиницу: Ii, Vv
34. Учимо писану латиницу: Вежбе са писањем научених слова

35. Диктат са наученим писаним латиничним словима
36. Учимо писану латиницу: Nn, Ss
37. Учимо писану латиницу. Вежбе са писањем научених латиничних слова
38. Учимо писану латиницу: Дд, Пп/Dd Pp
39. Вежбе са читањем и писањем латиничних слова
40. Учимо писану латиницу: Уу, Лл /Uu, Ll
41. Вежбе са наученим латиничним словима
42. Учимо писану латиницу: Рр и Бб / Rr, Bb
43. Вежбе са читањем и писањем научених латиничних слова
44. Учимо писану латиницу: Гг, Зз / Gg, Zz
45. Учимо писану латиницу: Вежбе са преписивањем са латинице писаним словима на ћирилицу писаним словима
46. Учимо писану латиницу: Жж, Шш/ Zz, Ss
47. Вежбе са наученим писаним словима
48. Диктат са наученим латиничним словима
49. Учимо писану латиницу: Цц, Ћ ћ Сс, Сс
50. Вежбе са наученим латиничним словима
51. Учимо писану латиницу: Ѓђ, Њњ Gj gj Nj, nj
52. Вежбе са читањем и писањем научених слова
53. Учимо писану латиницу: Љљ, Фф / Lj, lj Ff
54. Вежбе са читањем и писањем научених слова
55. Учимо писану латиницу: Вежбе са читањем и писањем
56. Учимо писану латиницу: Хх/Н h
57. Учимо писану латиницу: Цц Dz dz
58. Вежбе са читањем и писањем латиничних слова
59. Учимо латиницу: Вежба за читање
60. Учимо писану латиницу: Вежбе са преписивањем са латинице на ћирилицу писаним словима
61. Учимо писану латиницу: диктат
62. Учимо латиницу: Понављамо писану латиницу
63. Понављамо: Колико сам савладао/ла латиницу?
64. Понављамо латиницу

ТЕМА: ЈЕЗИК (17 часова)

Наставне јединице:

1. Ред речи у реченици
2. Наративне, упитне и узвичне реченице
3. Потврдне и одречне реченице
4. Врсте реченица – вежбе
5. Реч у реченици, слог и глас у речи
6. Именице – Опште и властите именице
7. Род и број код именица
8. Придеви
9. Граматичке вежбе – именице (препознавање именица у реченици)
10. Граматичке вежбе – придеви (разликовање придева и правилна употреба у реченици)
11. Бројеви (прости и редни)
12. Појам о глаголу
13. Вежбе за препознавање глагола
14. Велико слово при писању личних имена, презимена и имена празника
15. Велико слово при писању географских појмова
16. Вежбе за употребу великог слова
17. Интерпункцијски знаци (тачка, запета, упитник, узвичник, две тачке)

ТЕМА: КЊИЖЕВНОСТ (71 час)

- ЧИТАЊЕ КЊИЖЕВНОСТИ И ЛЕКТИРА- 71 час

Наставник користи текстове из одобреног уџбеника и/или прави избор текстова, прича, драмских текстова, песама које распоређује у 71 час при чему самостално одређује који наставни садржај ће бити искоришћен у конкретној наставној јединици. Наиме, у прозним текстовима од ове школске године ученици треба да вежбају читање ћириличних и латичних слова, односно текстова са оба писма при чему ће ученик савладавати вештине читања у себи, на глас, преко изражајног читања као и читањем драмских текстова.

Ученик препознаје и одређује хронолошки текст догађаја за све врсте текстова (прозни и драмски).

При обради прозних текстова потребно је да ученик одређује догађај и лик као и време и место догађаја. Исто тако, ученик одређује ликове и описује их.

У поезији одређује риму, стих, строфу. Одређује мотив песме без притом да буде оптерећен терминологијом.

У оквиру ове области предвиђена је и обрада народних загонетки и ауторских загонетки као и пословица.
На часовима књижевности треба да се обраде 4 лектирна дела (обавезна и по избору из актуелног лектирног списка)

ТЕМА: ИЗРАЖАВАЊЕ И СТВАРАЊЕ (32 часа)

Наставне јединице:

- **ИЗРАЖАВАЊЕ И СТВАРАЊЕ – 32 часа**
- 1. Говорна вежба: „Како сам провео/ла летњи распуст”
- 2. Писмено изражавање: „Доживљај са летњег распуста”
- 3. Писмена вежба: Писмено причање са датим почетком
- 4. Писмено изражавање: „Помогао/ла сам једном деди“
- 5. Вежбе за изражајно читање и препричавање народне приче
- 6. Изражајно рецитовање песме („Књиге моја“ или по избору)
- 7. Писмено изражавање: Препричавање текста
- 8. Писмено изражавање: „Моја учитељица“ - опис
- 9. Изражајно рецитовање песме „На 11-ти Октомври“
- 10. Усмено и писмено изражавање „Шта желим да будем кад порастем“
- 11. Усмено и писмено изражавање „Где је погрешно твој друг“
- 12. Изражавање и стварање: Описујемо предмет
- 13. Вежбе за писмено препричавање приче
- 14. Изражавање и стварање: Пишемо новогодишњу честитку
- 15. Говорна и писмена вежба „Моје новогодишње жеље“
- 16. Усмено изражавање: „Како сам провео зимски распуст?“
- 17. Писмена вежба - састав према низу слика
- 18. Усмено и писмено изражавање „Опис зиме“
- 19. Усмено и писмено изражавање: Причање по датом почетку
- 20. Изражавање и стварање Писање стихова песме
- 21. Писмена вежба: Прича по датим речима
- 22. Писмена вежба: Препричавање басне
- 23. Писмено изражавање: Вежбе за препричавање текста
- 24. Изражавање и стварање: Пишем честитку и стихове мами
- 25. Вежбе за драматизацију текста
- 26. Писмена вежба: Причање по датом почетку
- 27. Писмено изражавање: Описивање бића

28. Писмена вежба: Причање по датом почетку
29. Изражајно рецитоване песме
30. Писмено изражавање: Прича по датим сликама
31. Изражавање и стварање: Састав од датих речи
32. Изражајно рецитоване песме

ТЕМА: МЕДИЈУМСКА КУЛТУРА (8 часова)

Наставне јединице:

1. Градска библиотека
2. Дечја штампа
3. Позориште
4. Радио емисија и ТВ - емисија
5. Гледање народне приче
6. Филм и цртани филм
7. Гледање цртаног филма
8. Медијумска култура: Интернет

3. Дидактичке препоруке

Полазна основа за реализацију скраћеног наставног програма из наставног предмета *Српски језик* је редовни наставни програм (програмске области, конкретни циљеви, појмови, предложене активности, методе).

Деца још од најранијег узраста појављују љубопитност и интерес за свет око себе, тако да ће њихва сазнања наставник користи и надограђивати на часовима из овог наставног предмета. Учествујући у дидактичким играма, у многим разговорима, вежбама и коришћењем разноврсних средстава и материјала, ученици обогаћују свој речник, препознају и правилно изговарају гласове, што даје добру основу за описмењавање које ће следити у другом разреду.

Активности ће се најчешће реализовати у школи, у сталној вербалној комуникацији са наставником, а исто тако, коришћењем разних визуелних средстава (фотографија, апликација, макета, сликовница, часописа, радио и ТВ емисија, са разним дигиталним садржајима и сл.).

Систематизирањем, допуњавањем и реструктурирањем искуственог знања ученика и њихово довођење у везу са научним сазанањима, дечја знања се надограђују, проверавају и примењују. Организоване активности омогућавају ученику да се упозна са многим књижевним делима, да усвоји основне појмове о медијумској култури, да препознаје велика штампана слова српске азбуке.

Наставни час је у трајању од 30 минута. При планирању наставног часа потребно је да наставник скрати уводни део часа на највише 5 минута и преко одговарајућих техника да уведе и мотивише ученике за реализацију циљева у активностима за учење и поучавање. Методе и активности за поучавање ученика треба да се прилагоде трајању часа, а да се при томе одржи квалитетот поучавања и учења. Активности за учење и поучавање треба да трају до 20 минута. Најефикасније методе учења у настави из *Српског језика* су оне методе које ученике стављају у адекватну активну позицију у процесу стицања знаења и вештина. То значи да сваки ученик/ученица треба да се опусти и активно да учествује у говорним вежбама, играма, вежбама за артикулацију и дискриминацију гласова, у драматизацији, активностима за говорно ставаралаштво, активно да слуша при читању текстова, праћењу филмова и сл. Полазећи од циљева учења, увек када је то могуће у процесу учења, треба ученицима омогућити избор разних активности и садржаја сагласно њиховим субјективним интересима. Потребно је да наставник креира ситуације учења у којима ће доћи до изражаја разне активности које омогућавају различите начине учења, коришћење разних средстава, материјала и извора учења. Наставник може да користи разне дигиталне садржаје, које ће објашњавати ученицима с циљем разумеју оно што уче. Он може сам да припрема/прилагођава садржаје одговарајуће за наставни предмет из *Српског језик* или да користи готове е-садржаје који су на располагању на Едуино итд. У завршном делу часа сумира се оно што је рађено, објашњава се оно што је нејасно или оно што ученици нису разумели, ученици симболима показују како су се осећали на часу, шта им је било најзанимљивије и сл.

Ефикаснија реализација наставних јединица у овом наставном програму, посебно формирање појмова од стране ученика, много зависи од примене интегрисаног прилаза, а исто тако, препоручује се флексибилност у организацији наставе. То се омогућава максималним поштовањем холистичког прилаза при реализацији дневне теме, односно наставних часова за један наставни дан. То значи да при планирању дневне теме/часова из *Српског језика* максимално се користе могућности за интегрисано повезивање са часовима из других наставних предмета.

Реализација програмских циљева и постизање очекиваних резултата у оквиру једног наставног часа у трајању од 30 минута је олакшано смањеним бројем ученика са физичким присуством у учионици (15-20 ученика), чиме се значајно добија у времену при дијагностиковању предзнања ученика, као и при провери постигнућа ученика за време часа, а тиме остаје више времена наставнику да се посвети реализацији разноврсних садржаја у активности за учење и поучавање.

При реализацији наставних часова из наставног предмета *Српски језик* са физичким присуством ученика у учионици обавезно се поштују протоколи о физичкој дистанци и личној заштити.

Уколико се наставни програм реализује учењем на даљину, при постојању потребних техничких услова наставник омогућава ученицима који су код куће, да се истовремено укључе и да прате часове који се одвијају у учионици. Ако не могу да се укључе, онда наставник прави распоред у колико сати ће почети настава на даљину, при чему наставни час, исто тако, траје 30 минута.

Е-садржаји се користе с циљем да се подстакне интерес ученика за наставни предмет, да се лакше запамти и разуме одређени садржај, као и да се примени стечено знање. Е-садржаји које наставник израђује или бира треба да буду мултимедијални, односно да имају текст, анимацију, звук, презентацију, али и да буду доступни за учење на даљину. Готови е-садржаји треба да одговарају узрасту ученика и циљевима/очекиваним резултатима наставног програма. Наставник презентује припремљене Е -садржаје, а затим објашњава, разговара са ученицима, поставља питања и даје смернице за самостални рад.

Домаћи задаци/самостални задаци за ученике које креира наставник треба да буду усаглашени са узрастом ученика.

4. Норматив за наставни кадар

Скраћени наставни програм реализује наставник сагласно нормативу за наставни кадар који је дат у редовном наставном програму.

Скратената наставна програма по наставниот предмет *Српски јазик* за трето одделение на деветгодишното основното образование ја утврди

Арх. Бр. 12-10259/3

01.10.2020

Министер за образование и наука

Мила Царовска